

שם הקורס: סכסוכים טריטוריאליים וכלכלה פוליטית במזרח התיכון וצפון אפריקה

שנת AM

יום ג' 08:00-10:00

מס' קורס:

שם המרצה: ד"ר מנצור נסאסרה

דוא"ל: mansor@bgu.ac.il

שעת קבלה: חדר 655 בבניין 72

דרישות הקורס והרכבה ציון:

משקל בציון הסופי	
נוכחות-השתתפות - 10% <u>חובה</u>	
(פרזנטציה) - 20%	
הצעת עבודה (outline) - 10%	
עבודות - 60% (עבודה מסכמת - 6000 words)	
מבחנים - % _____	
סיורים - % _____	
סה"כ - 100%	

תקציר באנגלית

Since "the Arab Spring" started, many of us have been puzzled by the effective methods of civil movement and non-violent resistance that led to the toppling down of authoritarian regimes in the Middle East and North Africa. Ethnic and Territorial Conflicts and violence in the Middle East and North Africa still shapes the way we look at the region and its importance for stability. This course seeks to look behind the headlines and behind the blood to evaluate

אוניברסיטתבן-

גוריוןבנגב

הפקולטה למדעי הרו

חוג החברה

המחלקה לפוליטיקה

וממשל 2017-18

how successful we might prove to be when dealing with conflict in a region known as full of contrasts and changes. The range of tools in which we have to evaluate conflict and order is important, too. This course examines four key features of conflict and order in international politics and economy of the modern Middle East. The first part of the seminar will also introduce relevant theoretical debates from International Relations, political economy, territorial disputes and conflict resolution theories. The second part of the course provides a comprehensive approach to the study of political economy and territorial disputes in the Gulf. It pays attention to the traditional political economies of the Gulf and the impact of the discovery of oil and the transformation of their economies to rentier states (e.g. Iraq, Kuwait, Saudi Arabia and UAE). The third part of the course will look at cases of ethnic conflict in the MENA, looking at Syria, Lebanon, Turkey and Iraq. The last part of the course will investigate cases of refugees and humanitarian intervention since the Arab Spring (e.g. Kurdish minorities in Syria and Iraq, Iraqi and Syrian Refugees).

תקציר בעברית:

עם פריצתו של 'האביב הערבי' וגל המחאות המתמשך באזור, תחום סכסוכים וניהול סכסוכים הפך להיות אחד הנושאים המרכזיים שמאתגרים את הזירה הבינלאומית בכלל והמזרח תיכונית בפרט. המטרה של הקורס היא לאפשר לסטודנטים להתעמק בגורמים לסכסוכים במזרח התיכון וצפון אפריקה לפי גישות ותיאוריות שונות ולהקנות כלים בסיסיים להתמודדות עם סכסוכים ומשברים באזור. הקורס מקנה לסטודנטים ידע היסטורי ותיאורטי מקיף בשלוש רמות מרכזיות: סכסוכים בינלאומיים ומדינתיים, סכסוכים טריטוריאליים, וכמו כן סוגיות מובחרות בכלכלה פוליטית. הקורס מורכב מארבעה חלקים מרכזיים: בחלק הראשון של הקורס, הדיון יהיה בעיקרו סביב גישות של סכסוכים בינלאומיים וכלכלה פוליטית. בחלק השני של הקורס יתמקד בסכסוכים באזור המפרץ בדגש על כלכלה פוליטית במדינות כמו עיראק, כווית, סעודיה ואיחוד האמירויות. בחלק השלישי של הקורס ההתמקדות תהיה בקונפליקטים אתניים במזרח התיכון תוך התמקדות במדינות כמו עיראק, סוריה, לבנון ותורכיה. בחלק האחרון של הקורס נבחן את סוגיית 'האביב הערבי' והקונפליקט המתמשך עד לימנו, תוך התייחסות לכמה מדינות במזרח התיכון וצפון אפריקה. בסוף גם נתייחס למשבר הפליטים (סורים, עיראקים וכוורדים) וההתערבות וההומניטרית של המעצמות באזור.

פרשיות לימודים

חלק ראשון: היבטים תיאורטיים וחקר סכסוכים אתניים וטריטוריאליים

1-המפה של המזרח התיכון: 100 שנה לסיקס פיקו

2- פוליטיקה והיסטוריה במזרח התיכון וצפון אפריקה

3-פרספקטיבות היסטוריות לקונפליקטים במזרח התיכון וצפון אפריקה

*Mirjam E. Sørli, Nils Petter Gleditsch, Håvard Strand, (2005). "Why Is There so Much Conflict in the Middle East?" in *The Journal of Conflict Resolution*, Vol. 49, No. 1, pp. 141-165.

4- חקר סכסוכים, היבטים תיאורטיים

*O. Ramsbotham, T. Woodhouse and H. Miall (2005). *Contemporary Conflict Resolution* (2nd ed.). (Cambridge: Polity Press). pp. 3-34.

*RongxingGuo, 2012. *Territorial Disputes and Conflict Management: the Art of Avoiding War*, Routledge, pp.9-26: 56-72

5- גישות בתחום קונפליקטים אתניים

*Yiftachel, O. 2009, *Ethnic Conflict*, pp. 1-7

*מעוז זאב. 2000. "מגמות היסטוריות בקונפליקטים בינלאומיים 1816-1992", פוליטיקה, 6, 9-27.

6- אלימות וקונפליקט בהקשר הקולוניאלי: הצגת סרט

Concerning Violence: Nine Scenes from the Anti-Imperialistic Self-Defense

7- שחקנים לא מדינתיים-בינלאומיים וקונפליקטים

*Mats Berdal, 2008. 'The UN Peacebuilding Commission: The Rise and the Fall of a Good Idea', In Pugh, Cooper and Tuner, *Whose Peace?*, pp. 356-372.

*לואיס קריסברג, פעולות הפתייה בסותבזירה הפנימית ובזירה הבינלאומית", פוליטיקה, 9 (2002), עמ' 35-58
אמלג'מאל, "הכרה הדדית, פיוסטרנספורמציה של סכסוכים: היבטים תיאורטיים", סוציולוגיה ישראלית, ג' 2, 2001, עמ' 313-341

8. נפט וכלכלה פוליטית במפרץ

David Held and Kristian Ulrichsen Editors Note, *The transformation of the Gulf*, in Held, David and Ulrichsen, Kristian, (eds.) (2011) *The Transformation of the Gulf: politics, economics and the global order*. Routledge, Abingdon, UK. pp.1-25

Matthew Gray, *The politics of oil and the nature of the welfare rentier –state in the Gulf*, Occasional Paper No. 7, Center for International and Regional Studies, (CIRIS) Georgetown University School of Foreign Service Qatar

<http://www12.georgetown.edu/sfs/qatar/cirs/MatthewGrayOccasionalPaper.pdf>

Mehran Kamrava, *The Political Economy of Rentierism in the Persian Gulf* in Mehran Kamrava (ed.), *The Political Economy of the Persian Gulf States*, Hurst, 2012, pp.39- 68 .

9. ארגון ה GCC

Ugo Fasano, Zubair Iqbal, *GCC Countries: From Oil Dependence to Diversification*, IMF , 2003, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/med/2003/eng/fasano/index.htm>

Martin Hvidt, *Economic Diversification in GCC Countries: Past Record and Future Trends*, Research Paper, Kuwait Programme on Development, Governance and Globalisation in the Gulf States, <http://www2.lse.ac.uk/government/research/resgroups/kuwait/documents/Economic-diversification-in-the-GCC-countries.pdf>

חלק שני: סכסוכים טריטוריאליים וכלכלה פוליטית במפרץ

10/11. The political economies of Saudi Arabia, Kuwait and Oman

Niblock, Tim, *The Political Economy of Saudi Arabia*, Routledge, 2007, Introduction especially pp. 4-27.

Aarts, Paul "Post-war Kuwait and the Process of Democratisation: The Persistence of Political Tribalism", in Abbas.

Treaster, Joseph B., "Is Qatar the Next Dubai?" *The New York Times*: December 5, 2004

Malik Monica, and Tim Niblock, "Saudi Arabia's Economy: the challenge of reform", in Paul Aarts and GerdNonneman, eds. *Saudi Arabia in the Balance*, London: Hurst and Co, 2005, pp. 85-110.

Marc Valeri, 2009, *Oman Politics and Society in the Qaboos State*, Hurst, London 2009, chapter 7.

12/13. the political economies of Bahrain, Qatar and the UAE

Abdulla, Khalid M. "The State in Oil Rentier Economies: the Case of Bahrain." Abdelkarim, Abbas, ed. *Change and Development in the Gulf*. London: Macmillan Press Ltd, 1999. 51-79
Davidson, Christopher, *The United Arab Emirates: A Study in Survival* (Boulder, Colorado: Lynne Rienner Press, 2005), chapter 3.

J.E. Petersen (2006), 'Qatar and the World: Branding for a Micro-State' in Ulrichsen, Kristian Coates, (ed.) (2012) *The political economy Of Arab Gulf states*. Edward Elgar, Cheltenham, UK, pp703-719. Also at *Middle East Journal*, VI60, No. 4, Autumn 2006.

14- הכלכלה הפוליטית של קירקוק

* Denise Natali (2015). *Settlers and State Building: The Kirkuk Case*, pp. 114

15- הסכסוך בין קטר ומדינות המפרץ

*Michel Agier, 2016. *Borderland*. pp.1-12

*Deborah J. Gerner and Omur Yilmaz (2004). "A Question of Sovereignty: Bahrain, Qatar, and the International Court of Justice".

16. המלחמה הקרה בין סעודיה ואיראן: תימנכמוקדסכסוך אזורי

*Peter Salisbury, 2015. "Yemen and the Saudi- Iranian 'Cold War'". *Middle East and North Africa Programme*, Chatham House, pp. 1-15.

17-עיראק וכווית 1991: קונפליקט טריטוריאלי או שליטה במשאבים כלכליים?

*Dorinda G. Dallmeyer (1991). *The Kuwait Crisis: Sanctions, Negotiations, and the Decision to Go to War*.

18- הקונפליקט טריטוריאלי המתמשך בסוגיית סהרה המערבית: הפוליסריו, מרוקו ואלג'יריה

*Jacob Mundy and Stephan Zunes (2015). Moroccan Settlers in Western Sahara: Colonialists or Fifth Column, ed. Oded Haklain and Neophytos Loizides, *Settlers in Contested Lands: Territorial Disputes and Ethnic Conflict*, pp. 40-75

חלק שלישי: היבטים בסכסוכי טריטוריאליים, סוריה, לבנון, עיראק ותורכיה

19- הצרפתים בסוריה ולבנון: היבטים בהיסטוריה שלה סכסוך האתני

*Daniel Neep, 2012, *Occupying Syria under the French Mandate: Insurgency, Space and State Formation*. Cambridge University Press, pp. 20-38

20- לבנון העות'מאנית ושורשיה סכסוך האתני

*Ussama Makdisi, 2000. *The Culture of Sectarianism: Community, History, and Violence in Nineteenth-Century Ottoman Lebanon*, University of California Press, pp. 1-50

*אורן יפתחאל, 1988. מדינה, מרחב ויחסים אתניים: לבנון, קפריסין וישראל. מחקרים בגיאוגרפיה של ארץ ישראל, חוברת ט"ו. עמ' 76-104.

21- לבנון ומלחמת האזרחים, מקונפליקט אתני לבינלאומי

*Sami A. Ofeish, 1999. "Lebanon's Second Republic: Secular Talk, Sectarian Application", *Arab Studies Quarterly*, Vol 21, No 1, pp. 97-100.

22- מלחמת לבנון השנייה, פרספקטיבות מישראל ולבנון

Gavriely-Nuri, Dalia (2008) 'The `metaphorical annihilation' of the Second Lebanon War (2006) from the Israeli political discourse' *Discourse Society*, 19, 5.

אריה קצוביץ, 2008. מלחמת לבנון השנייה: היבטים תיאורטיים ונורמטיביים. פוליטיקה: כתב עת ישראלי למדע המדינה וליחסים בינלאומיים, חוברת 17, עמ' 37-46.

23- היבטים היסטוריים שלה קונפליקט אתני בעיראק: הפלישה ב 2003

*Khalil Osman. *Sectarianism in Iraq: The Making of the State and Nation since 1920*, Routledge, pp. 79-91.

Patrick Porter, 2009. *Military Orientalism: Eastern War through Western Eyes* (London: Hurst & Co, pp.55-84.

24- נאו-ליברליזם ובניית עיראק אחרי 2003

*Eric Herring, 2008 'Neoliberalism Versus Peace Building in Iraq', In Pugh, Cooper and Tuner, *Whose Peace?*, pp. 47-64.

Curtis H. Martin (2005). "Going to the United Nations: George W. Bush and Iraq".

חלק רביעי: האביבה הערבית והקונפליקט המתמשך במזרח התיכון

25 - האביבה הערבית והתנגדות לאלימה: הדרך לדמוקרטיזציה?

*Larbi Sadiki and Amor Boubakri, 2014. "Political Organization in the Middle East and North Africa". *Taiwan Journal of Democracy*, Volume 10, No. 1, pp. 79-103

Charless Tripp, 2013. *The Power and the People: Paths of Resistance in the Middle East*. Cambridge University Press, pp. 71-116.

26- סוריה ולוב: מאביב ערבי למלחמת אזרחים והתערבות הומניטרית בינלאומית

*Maya Bhardwaj, 2012. "Development of Conflict in Arab Spring Libya and Syria: From Revolution to Civil War", *The Washington University International Review*, pp. 56-76.

Mehrdad Payandeh, 2012. "The United Nations, Military Intervention, and Regime Change in Libya". *Virginia Journal of International Law*, Vol 52, No 2, pp. 355-402.

27- מיעוטים במשבר: הכורדים בסוריה, תורכיה ועיראק

*Gunter, M. 2015. *Iraq, Syria, Isis and the Kurds: Geostrategic Concerns for the U.S and Turkey*. *Middle East Policy*, Vol. XXii, No. 1.

Kerim Yildiz (2005). *The Kurds in Turkey: EU Accession and Human Rights*. (London & Ann Arbor: Pluto Press), pp. 104- 117.

28- האביב של טוניסיה הומצרים

*Corinna Mullin, 2014. *Tunisian Revolution and the International-Domestic Nexus*. In, Larbi Sadiki, *Routledge Handbook for the Arab Spring*, Courtesy of Routledge, pp.89-104

29- משבר בינלאומי בסוגיית הפליטים העיראקים והסורים

*PINAR YAZGAN, DENIZ EROGLU UTKU, IBRAHIM SIRKECI, 2015. Syrian Crisis and Migration, Migration Letters, Volume: 12, No: 3, pp. 181 – 192.

*Sarah Kenyon Lischer, 2008. "Security and Displacement in Iraq: Responding to the Forced Migration Crisis". International Security, Vol. 33, No. 2, Pages 95-119

סיכום: מפה חדשה של קונפליקטים במזרח התיכון וצפון אפריקה?